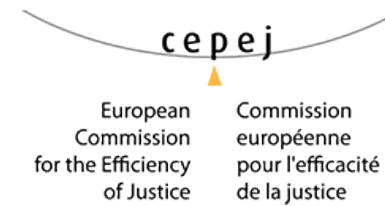

Strasbourg, 16 iunie 2023

CEPEJ(2023)5

COMISIA EUROPEANĂ PENTRU EFICIENȚA JUSTITIEI (CEPEJ)

LISTA DE VERIFICARE PENTRU GESTIONAREA TIMPULUI JUDICIAR

**Lista de verificare a indicatorilor
pentru analiza duratei procedurilor în
instanțele de judecată**

*Document adoptat în cadrul celei de-a 40-a reuniune plenară a CEPEJ
(Strasbourg, 15 și 16 iunie 2023)*

Această traducere a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al Consiliului Europei. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a Consiliului Europei și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene.

Traducere cofinanțată
de Uniunea Europeană

Traducere neoficială, realizată în principal cu utilizarea unui sistem automat de traducere. Versiunea originală este documentul în limbile engleză și franceză.

Contextul și obiectivele listei de verificare

Pentru a preveni durata excesivă a procedurilor judiciare, autoritățile judiciare competente ar trebui să colecteze informații referitoare la cauze, care să le permită monitorizarea și analiza funcționării sistemelor judiciare.¹ Aceasta le-ar oferi posibilitatea de a adopta măsurile adecvate pentru a evita întârzierile și a reduce durata procedurilor. Evaluarea periodică a sistemelor judiciare de către Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) permite analizarea situației din statele membre ale Consiliului Europei.

Convenția europeană a drepturilor omului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) impun sistemelor judiciare să asigure punerea în aplicare efectivă a dreptului la un proces echitabil într-un termen rezonabil. Curtea evaluează durata excesivă a procedurii ținând cont de circumstanțele concrete ale cauzei, având în vedere, în special, complexitatea acesteia, conduita reclamantului și a autorităților implicate, precum și importanța mizei pentru reclamant. Termenele procedurii trebuie analizate în ansamblul lor, din momentul introducerii acțiunii în instanță și până la executarea unei hotărâri judiciare definitive și obligatorii.

CEPEJ a ținut cont de lucrările Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), în special de Avizul nr. 6 „asupra procesului echitabil într-un termen rezonabil și rolul judecătorilor în acest proces, luând în considerare mijloacele alternative de soluționare a disputelor”, precum și avizele altor organizații de profesioniști din justiție reprezentate în calitate de observatori ai CEPEJ.

Lista de verificare pentru gestionarea timpului judiciar reprezintă un prim instrument de diagnostic și management pentru instanțele de judecată. Ea conține o primă serie de întrebări menite să ajute sistemele judiciare să colecteze informații adecvate privind cauzele și să analizeze aspectele relevante ale duratei procedurilor judiciare. Pe baza informațiilor colectate și a rezultatelor analizei, obiectivul listei este de a sprijini instanțele să adopte măsuri care să asigure soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, stabilirea unor termene realizabile și sporirea transparenței și previzibilității procedurilor pentru utilizatorii instanțelor.

¹ Acest document a fost elaborat de Grupul de lucru privind gestionarea timpului judiciar (CEPEJ-SATURN), asistat de Dimitrije Sujeranovic (Serbia), expert științific.

LISTA DE VERIFICARE A INDICATORILOR PENTRU GESTIONAREA TIMPULUI

INDICATORUL UNU: EVALUAREA DURATEI TOTALE A PROCEDURILOR JUDICIARE

O bună gestionare a timpului necesită nu doar capacitatea de a analiza durata diferitelor etape ale procedurii, ci și durata totală a procedurii, de la începutul acesteia până la hotărârea finală și, după caz, până la executarea hotărârii judecătorești.

#	Întrebare	Răspuns	Comentariu/NA/NAP
1.a.	Instanța de judecată monitorizează durata procesului de la depunerea inițială a cauzei până la decizia finală, în situația în care cauza continuă să fie examinată după hotărârea primei instanțe în fața altor instanțe de judecată?	Da/Nu	
1.b.	Instanța de judecată monitorizează durata procesului de la depunerea inițială a cauzei până la decizia finală, dacă o cauză continuă să fie examinată după decizia primei instanțe de către alte jurisdicții?	Da/Nu	
1.c.	Instanța de judecată atribuie un număr unic al cauzei începând cu actul inițial (cauza depusă la instanță pentru prima dată) și până la hotărârea finală, inclusiv în cadrul procedurilor de executare?	Da/Nu	
1.d.	Data inițială a depunerii cauzei este utilizată întotdeauna pentru calcularea duratei procesului în cazul în care cauzele sunt conexe sau disjuncte?	Da/Nu	

INDICATORUL DOI: STABILIREA TERMENELOR-CADRU/STANDARDELOR PENTRU DURATA PROCEDURILOR JUDICIARE

În scopul planificării, transparenței, previzibilității și evaluării duratei procedurilor judiciare, ar trebui stabilite și comunicate utilizatorilor instanțelor termene-cadru/standarde privind durata procedurilor.

Definirea termenelor-cadru/standardelor pentru procedurile judiciare			
#	Întrebare	Răspuns:	Comentariu/NA/NAP
2.a.	Există tipuri de termene-cadru/standarde naționale care definesc durata procedurilor judiciare?	Da/Nu	
2.b.	Acestea vizează toate categoriile/tipurile de cauze (de exemplu, civile, penale, de contencios administrativ etc.)?	Da/Nu	
2.c.	Judecătorii stabilesc termene-cadru/standarde?	Da/Nu	
2.d.	Există un mecanism care să permită judecătorilor să urmărească durata procedurilor judiciare?	Da/Nu	
2.e.	Există o estimare a timpului necesar unei instanțe pentru a soluționa o cauză (timpul utilizat de judecători, grefieri/personal judiciar, alt personal) pentru fiecare tip de cauză?	Da/Nu	
2. f.	Instanța de judecată colectează date privind durata oricărui tip de mod alternativ de soluționare a litigiilor (MASL), cum ar fi arbitrajul, medierea sau concilierea?	Da/Nu	
2.g.	Instanța colectează date privind orice procedură MASL desfășurată de instanță sau la care instanța a făcut trimitere, atunci când calculează durata procesului?	Da/Nu	
Previzibilitatea duratei procedurii			
#	Întrebare	Răspuns	Comentariu/NA/NAP
2.h.	Durata previzibilă a procesului este comunicată utilizatorilor instanței (părți, avocați, alții)?	Da/Nu	
2.i.	Instanța de judecată prezintă publicului date privind durata procedurilor?	Da/Nu	
2.j.	Judecătorii stabilesc calendare procedurale?	Da/Nu	

2.k.	Judecătorii stabilesc calendare procedurale împreună cu părțile, ținând cont de nevoile acestora în cadrul procesului?	Da/Nu	
2.l.	Există o normă procedurală care obligă judecătorii să planifice durata procedurilor judiciare?	Da/Nu	
2.m.	Instanța de judecată încheie acorduri-cadru cu barourile și alte asociații de avocați cu privire la termenele-cadru și termenele limită?	Da/Nu	
2.n.	Instanța de judecată ia în considerare liniile directoare CEPEJ în materie de termene-cadru?	Da/Nu	

INDICATORUL TREI: ELABORAREA CATEGORIILOR DE CAUZE ȘI PONDERAREA CAUZELOR

O planificare realistă și adecvată a termenelor și a duratei totale a procedurilor judiciare necesită ca cauzele să fie grupate într-o manieră suficient de elaborată, ținând cont de complexitatea lor. Introducerea unei metodologii de ponderare a cauzelor (metodologie privind complexitatea cauzelor) poate aduce beneficii funcționării instanțelor și utilizatorilor acestora.

#	Întrebare	Răspuns	Comentariu/NA/NAP
3.a.	Există o clasificare a cauzelor?	Da/Nu	
3.b.	Există o clasificare a cauzelor în funcție de complexitatea lor?	Da/Nu	
3.c.	Există o clasificare a cauzelor în funcție de durata estimată a examinării acestora?	Da/Nu	
3.d.	Instanța de judecată utilizează vreo metodă de ponderare a cauzelor pentru a evalua complexitatea acestora?	Da/Nu	
3.e.	Instanța utilizează tehnologia informației și comunicațiilor pentru a pune în aplicare metoda de ponderare a cauzelor?	Da/Nu	

INDICATORUL PATRU: MONITORIZAREA PROCEDURILOR JUDICIARE

O gestionare adecvată a timpului necesită luarea în considerare a duratei fiecărei etape a procedurii judiciare. În acest scop, durata diferitelor etape ale procedurii trebuie monitorizată și analizată.

#	Întrebare	Răspuns:	Comentariu/NA/NAP
4.a.	Instanța colectează date privind următoarele etape ale procedurii:		
1	Data depunerii actului inițial în instanță	Da/Nu	
2	Data notificării actului de procedură către cealaltă (celelalte) parte (părți)	Da/Nu	
3	Inceputul fazei de judecată (prima ședință cu participarea părților)	Da/Nu	
4.i.	Numărul de ședințe (ce vizează sau nu fondul cauzei)	Da/Nu	
4.ii	Data ședințelor de judecată	Da/Nu	
4.iii	Durata ședințelor de judecată	Da/Nu	
5	Data ultimei ședințe de judecată	Da/Nu	
6	Data deciziei primei instanței	Da/Nu	
7	Data contestării în apel/recurs de către părți	Da/Nu	
8	Data deciziei instanței de apel	Da/Nu	
9	Datele celorlalte etape și căi de atac (extraordinare) (de exemplu, redeschiderea unei cauze sau revizuirea constituțională)	Da/Nu	
10	Data la care decizia finală devine executorie.	Da/Nu	
4.b.	Instanța de judecată utilizează aceste date pentru a calcula durata diferitelor etape ale procedurii pentru majoritatea categoriilor de cauze?	Da/Nu	
4.c.	Datele referitoare la durata diferitelor etape ale procedurii sunt puse la dispoziția părților în procedurile judiciare?	Da/Nu	
4.d.	Datele referitoare la durata diferitelor etape ale procedurii sunt accesibile publicului?	Da/Nu	

4.e.	Informațiile privind etapele procedurii sunt utilizate în scopuri de planificare, pentru a identifica și preveni întârzierile nejustificate, pentru a accelera procedurile și pentru a îmbunătăți eficiența acestora?	Da/Nu	
4.f.	Există o estimare a timpului prevăzut sau maxim necesar pentru realizarea anumitor etape ale procedurii (de exemplu: comunicarea actelor prin care este introdusă procedura; pregătirea dosarului înainte de ședință)?	Da/Nu	

INDICATORUL CINCI: IDENTIFICAREA ÎNTÂRZIERILOR ȘI ATENUAREA CONSECINȚELOR

În timp ce monitorizează durata procedurilor, instanțele trebuie să dispună de mecanisme și tablouri de bord care să permită identificarea rapidă a duratelor excesive (întârzierilor) și a restanțelor. Aceste instrumente ajută instanțele să alerteze imediat persoanele și autoritățile responsabile pentru ca acestea să ia măsurile necesare pentru a remedia situația și a preveni orice întârziere suplimentară. În plus, o comunicare adecvată poate îmbunătăți considerabil eficiența procedurilor judiciare și poate reduce durata și costurile acestora, în beneficiul utilizatorilor și al instanțelor. Comunicarea trebuie să se bazeze pe reguli bine stabilite.

#	Întrebare	Răspuns:	Comentariu/NA/NAP
5.a.	Întârzierile pot fi determinate în mod clar de către persoana sau serviciul responsabil cu monitorizarea procedurii?	Da/Nu	
5.b.	Instanța utilizează notificări electronice automate pentru termene limită și termene-cadru?	Da/Nu	
5.c.	Instanța dispune de măsuri pentru a atenua impactul situațiilor în care apar întârzieri semnificative?	Da/Nu	
5.d.	Există mecanisme care permit părților să se plângă, în cursul procedurii, de durata nerezonabilă a anumitor etape ale procedurii?	Da/Nu	
5.e.	O persoană sau o structură responsabilă are obligația de a informa instanța, autoritatea competentă sau organul ierarhic despre întârzierile nejustificate ale procedurii?	Da/Nu	
5.f.	Persoana responsabilă poate lua măsuri pentru a remedia întârzierile existente, pentru a preveni întârzierile viitoare și pentru a accelera procedura?	Da/Nu	

5.g.	Este posibilă aplicarea de sancțiuni părților/avocaților/expertiilor care întârzie procedura (de exemplu: avertisment, înlocuire, amenzi, decizii privind cheltuielile de judecată)?	Da/Nu	
5.h.	Sunt colectate date privind aceste sancțiuni?	Da/Nu	
5.i.	Instanța examinează periodic toate cauzele și decide cu privire la necesitatea reluării sau încheierii procedurilor suspendate?	Da/Nu	
5.j.	Sunt permise amânările <i>sine die</i> ?	Da/Nu	
5.k.	Dacă da, cauzele amânate <i>sine die</i> fac obiectul unei examinări periodice?	Da/Nu	
5.l.	A fost stabilită o strategie de comunicare pentru sprijinirea comunicării interne, externe sau de criză în situațiile de întârzieri semnificative în soluționarea unei cauze?	Da/Nu	

INDICATORUL ȘASE: UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIEI ȘI COMUNICĂRII (TIC) CA INSTRUMENT DE GESTIONARE A TIMPULUI ÎN PROCEDURILE JUDICIARE

Cel mai eficient mod prin care instanța poate gestiona timpul judiciar este de a utiliza cele mai recente tehnologii ale informației și comunicațiilor pentru a monitoriza termenele și procedurile, pentru a analiza datele, performanța instanței și pentru a sprijini planificarea strategică.

Tehnologiile informației și comunicațiilor ca instrument de înregistrare a cauzelor, de monitorizare a duratei și a restanțelor în procedurile judiciare			
#	Întrebare	Răspuns:	Comentariu/NA/NAP
6.a.	Instanța de judecată utilizează un sistem electronic de gestionare a cauzelor?	Da/Nu	
6.b.	Instanța de judecată utilizează comunicarea electronică (depunerea electronică) cu părțile pentru a face schimb de documente?	Da/Nu	
6.c.	Instanța de judecată colectează date privind durata diferitelor etape ale procedurii prin intermediul sistemului electronic de gestionare a cauzelor?	Da/Nu	
6.d.	Sistemul electronic de gestionare a cauzelor colectează date privind cauzele pendinte?	Da/Nu	

6.e.	Sistemul electronic de gestionare a dosarelor colectează date privind restanțele?	Da/Nu	
6.f.	Informațiile privind restanțele sunt disponibile în format electronic pentru judecători?	Da/Nu	
6.g.	Informațiile privind stadiul cauzei sunt accesibile în format electronic pentru părți (de exemplu, datele ședințelor, locația dosarului)?	Da/Nu	
Tehnologia informației și comunicațiilor ca instrument de analiză statistică, de îmbunătățire a eficienței și de planificare în materie de termene			
#	Întrebare	Răspuns:	Comentariu/NA/NAP
6.h.	TIC permite elaborarea de rapoarte statistice?	Da/Nu	
6.i.	Rapoartele statistice sunt disponibile în format electronic pentru utilizatorii instanțelor?	Da/Nu	
6.j.	Rapoartele statistice privind durata procedurilor și întârzierile sunt utilizate în mod regulat de judecători pentru gestionarea cauzelor?	Da/Nu	
6.k.	Instanța utilizează șabloane electronice standard pentru redactarea hotărârilor judecătorești?	Da/Nu	
6.l.	Hotărârile judecătorești sunt salvate într-o bază de date electronică a instanței?	Da/Nu	
6.m.	Judecătorii au acces la hotărârile judecătorești în format electronic?	Da/Nu	
6.n.	Utilizatorii instanței au acces la hotărârile judecătorești în format electronic?	Da/Nu	
6.o.	Instanța de judecată utilizează videoconferința în procedurile judiciare?	Da/Nu	
6.p.	Inteligența artificială (IA) este utilizată în cadrul instanței?	Da/Nu	